

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นสื่อสำคัญในการติดต่อสื่อสารกันของคนในชาติและแสดงให้เห็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่สามารถสร้างสรรค์ระบบภาษาอันมีเอกลักษณ์ขึ้นใช้ โดยมีต้องตกเป็นทาสทางวัฒนธรรมของชนชาติอื่น ๆ ภาษาไทยจึงเป็นเครื่องแสดงความเป็นเอกราชของชาติและปวงชนชาวไทย จึงสมควรอย่างยิ่งที่คนไทยจะอนุรักษ์และทะนุบำรุงภาษาไทย ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระราชดำรัสเกี่ยวกับการรักษาภาษาไทย ความตอนหนึ่งว่า (กรมวิชาการ, 2539, หน้า 8)

ประเทศไทยนั้นมีภาษาของเราเองซึ่งต้องหวงแหน... เรามีโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้ ปัญหาเฉพาะในด้านรักษาภาษานี้ก็มีหลายประการ อย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในทางออกเสียง คือให้ออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน อีกอย่างหนึ่ง ต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในวิธีใช้ หมายความว่าวิธีใช้คำมาประกอบประโยค นับเป็นปัญหาที่สำคัญ

พระราชดำรัสข้างต้นย่อมแสดงให้เห็นถึงความห่วงใยในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีต่อการใช้ภาษาไทย แม้ในกาลต่อมาก็ยังปรากฏว่า พระองค์ทรงใส่พระราชหฤทัยในปัญหานี้อยู่ ดังที่ เปรม ติณสูลานนท์ (2550, หน้า 15) ได้กล่าวไว้ในปาฐกถาเรื่อง “ภาษาไทยบนแผ่นดินไทย” ตอนหนึ่งว่า

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเสน่ห์มาก สามารถผันได้ 5 เสียง แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงมากคือ ภาษาไทยมีความคิดเพี้ยน การสะกด การพูด และการใช้คำเปลี่ยนแปลงไปมาก ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแสดงความห่วงใยที่ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่น่าพึงประสงค์และเคยมีพระราชกระแสรับสั่งว่า การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ เสียงโทกลายเป็นเสียงตรี เสียงตรีกลายเป็นเสียงจัตวา ทำให้ฟังภาษาแล้วแปลก

การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องในด้านการออกเสียง การใช้ถ้อยคำและการเรียบเรียงประโยคเพื่อการสื่อสาร เบื้องต้นผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับระเบียบและกฎเกณฑ์ของภาษาไทยหรือหลักภาษาไทยซึ่งมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากจะช่วยทำให้ผู้ใช้ภาษาในฐานะผู้ส่งสารและผู้รับสารเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ดังที่ ปรีชา ช่างขวัญยืน (2517, หน้า 5) ได้อธิบายว่า ผู้ที่ใช้ภาษาสื่อสารได้ดี ต้องรู้หลักภาษาอย่างดี กล่าวคือ ผู้พูด ผู้เขียน ต้องรู้หลักภาษาพอที่จะถ่ายทอดความคิดเห็นของตนอย่างถูกต้อง ส่วนผู้ฟังและผู้อ่าน ก็ต้องมีความรู้หลักภาษาพอที่จะแปลความหมายให้ตรงกันได้ หลักภาษาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะเป็นพื้นฐานของการสื่อสาร

คำอธิบายดังกล่าวสอดคล้องกับที่ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2553, หน้า 384) ได้กล่าวว่า หลักภาษาไทย คือ ระเบียบแบบแผนของภาษาไทยที่มีไว้เพื่อให้ผู้ใช้ยึดถือเป็นหลักร่วมกันในการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง การมีหลักภาษาไทยเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง หากขาดหลักภาษาไทยเสียแล้วก็เท่ากับขาด “บรรทัดฐาน” ของภาษา จะเป็นเหตุให้มีการใช้ภาษาอย่างบกพร่อง ผิดพลาดและไขว้เขววนานไปก็จะทำให้ภาษาเสื่อมสลายได้

นอกจากนี้ สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์มรรย (2538, หน้า 201) ยังได้กล่าวว่า หลักภาษาเป็นระเบียบแบบแผนของภาษาที่มีไว้เพื่อให้ผู้ใช้ภาษายึดถือเป็นหลักในการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องและยังเป็นหลักเกณฑ์ที่จะช่วยควบคุมให้คนไทยใช้ภาษาไทยให้เป็นแบบแผน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศ การที่ผู้ใช้ภาษาพยายามใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามหลักภาษาจะเป็นการช่วยอนุรักษ์ภาษาไทยให้อยู่นานเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

การจัดการเรียนรู้หลักภาษาไทยจึงเป็นหน้าที่สำคัญของครูภาษาไทยทุกคน เนื่องจากเมื่อนักเรียนเข้าใจแบบแผน กฎเกณฑ์และโครงสร้างของภาษาไทยแล้ว นักเรียนก็จะสามารถนำความเข้าใจดังกล่าวไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาด้านต่าง ๆ ของตนเองได้ ดังที่ ดิเรกชัย มหัทธนะสิน (2516, หน้า 3) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการเรียนรู้หลักภาษาไทย ซึ่งสรุปได้ว่า การเรียนรู้หลักภาษาไทยทำให้วินิจฉัยที่มาของความหมายและวิธีใช้คำและทำให้ทราบลักษณะของภาษา ส่งผลให้สื่อสารในด้านการพูด การฟัง การอ่าน การเขียนได้ถูกต้อง สอดคล้องกับที่ ปรีชา ทิชนิพนธ์ (2523, หน้า 172)

กล่าวว่าการเรียนรู้หลักภาษาทำให้นักเรียนรู้และเข้าใจลักษณะภาษาที่ถูกต้อง และสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยความสำคัญดังกล่าว คนไทยแต่โบราณจึงศึกษาหลักภาษาหรือไวยากรณ์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการอ่านและการเขียน โดยศึกษาจากตำราเรียนเป็นหลัก อาทิ “จินตมณี” ซึ่งเป็นแบบเรียนที่ใช้มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว “มูลบทบรรพกิจ วาหนิต์นิกร อักษรประ โยค สัง โยคพิธาน ไวพจน์พิจารณ์ และ พิศาลการ์ณฑ์” ของพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ซึ่งประกาศใช้เป็นแบบเรียนหลวงในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้ ยังมีตำราได้แก่ “อักษรวิธี วจิวิภาค วากยสัมพันธ์ และฉันทลักษณ์” ของพระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนชีวะ) ซึ่งเป็นตำราที่มีอิทธิพลมากที่สุดในด้านการวิเคราะห์ไวยากรณ์ไทยแบบดั้งเดิม (นิตยา กาญจนะวรรณ, 2546 ก, หน้า 60)

ต่อมาเมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พ.ศ. 2503 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ได้มีการรวมวิชาต่าง ๆ เข้าเป็นหมวดวิชาภาษาไทย หลักภาษาไทยยังคงเป็นสาระสำคัญที่กำหนดให้เรียนในหมวดวิชานี้ ดังจะเห็นได้จากการกำหนดจุดประสงค์รายวิชาภาษาไทยในหลักสูตรมัธยมศึกษาต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ข้อ 1 ว่า เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักภาษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2535, หน้า 9) และปรากฏในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ข้อ 1 ว่า เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักภาษาและการใช้ภาษาในการสื่อสาร (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2535, หน้า 9) ลำดับต่อมา กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยกำหนดให้หลักภาษาไทยอยู่ในสาระที่ 4 ใช้ชื่อว่า “หลักการ ใช้ภาษา” ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ 2 ข้อ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2545 ข, หน้า 30) ซึ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักภาษาไทย และสามารถนำไปสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดหัวข้อหลักภาษาไทยให้อยู่ในสาระการเรียนรู้ที่ 4 ใช้ชื่อว่า “หลักการ ใช้ภาษาไทย” และกำหนดมาตรฐาน ท 4.1 ว่า “เข้าใจธรรมชาติของภาษาและ

หลักภาษาไทยการเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ” (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551, หน้า 3) มาตรฐานการเรียนรู้ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนภาษาไทยต้องจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย โดยเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจหลักภาษาไทย และตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติ

แม้การจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยจะมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นพื้นฐานในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ แต่พบว่ามีข้อจำกัดอันเป็นปัญหาสำคัญในการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยได้ ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย (2538, หน้า 201) กล่าวว่า “วิชาหลักภาษาไทยเป็นวิชาที่นักเรียนให้ความสนใจน้อยที่สุดในบางกรณีครูถึงกับปรารภว่า วิชาหลักภาษาไทยเป็นยาขมสำหรับนักเรียน” สาเหตุสำคัญ คือ นักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนหลักภาษาไทย ดังที่ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2553, หน้า 385) ได้กล่าวว่า

นักเรียนส่วนมากมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาหลักภาษาไทย กล่าวคือ มีความเบื่อหน่ายในการเรียนวิชานี้ หากปล่อยให้เป็นอย่างนี้ โดยไม่มีการแก้ไขปรับปรุงในด้านการเรียนการสอนก็เป็นที่น่าวิตกว่าจะเป็นความเสียหายแก่ภาษาไทยอันเป็นภาษาประจำชาติ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายการเรียนหลักภาษาไทย ส่วนหนึ่งมาจากผู้เขียนนำความรู้ภาษาบาลีและภาษาอังกฤษมาอธิบายรายละเอียดในตำราหลักภาษาหรือไวยากรณ์ไทยจึงทำให้เข้าใจยาก ดังที่ พระวรเวทย์พิสิฐ (2534, หน้า 117) ได้กล่าวว่า เมื่อต้องการให้มีตำราไวยากรณ์ขึ้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ถนัดภาษาบาลีและภาษาอังกฤษเขียนตำราไวยากรณ์ไทย ท่านผู้แต่งตำราก็เอาระเบียบภาษาบาลีบ้างภาษาอังกฤษบ้าง มาแต่งเป็นตำราขึ้น รูปความตลอดจนชื่อของคำก็ล้วนแต่เป็นภาษาอื่น เช่น นาม สรรพนาม คุณศัพท์ เอกัตถประโยค อเนกัตถประโยค สังเขปानกัตถประโยค และอื่น ๆ ซึ่งเด็กไทยและคนไทย แม้แต่เป็นผู้ใหญ่ก็ไม่เข้าใจเลย โดยเหตุนี้ การเรียนไวยากรณ์ไทยจึงเป็นการยาก

ขณะเดียวกัน แบบเรียนและตำราหลักภาษาไทยส่วนใหญ่ยังคงอธิบายรายละเอียดตามตำราหลักภาษาไทยแบบดั้งเดิม ดังที่ สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธุ์ (2540, หน้า 98-99) กล่าวไว้ว่า

การพิจารณาแบบเรียนและตำราไวยากรณ์ไทย หลักภาษาไทย และลักษณะภาษาไทยในด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา และวิธีการสอน ทำให้มองเห็นภาพโดยรวมของสถานภาพการศึกษาของภาษาไทยว่า ยังคงยึดมั่นอยู่กับหลักการ วิธีการ และเนื้อหาแบบดั้งเดิมที่พบในหนังสือหลักภาษาไทยของพระยาอุปทิศศิลปสาร ...ผู้สอนไวยากรณ์ไทย หลักภาษาไทย และลักษณะภาษาไทยยังคงพอใจแต่งแบบเรียน ตำรา และสอนตามแนวเดิมอยู่ตลอดมา

ปัจจัยสำคัญอีกประการ คือ ลักษณะของภาษาไทยที่เป็นคำโดดทำให้นักเรียนไม่สนใจเรียนรู้และใช้สื่อสารอย่างผิดพลาด ดังที่ กาญจนา นาคสกุล (2546, หน้า 245, 255) ได้กล่าวไว้ซึ่งสรุปว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สนใจเรียนรู้และจดจำหลักเกณฑ์หรือไวยากรณ์ของภาษาไทย เพราะด้วยลักษณะของภาษาที่เป็นคำโดด และเห็นว่าเพียงนำคำมาเรียงต่อกันก็ย่อมสื่อสารเข้าใจได้ จึงทำให้ขาดความรู้ เรื่อง หลักภาษาไทยและใช้ภาษาไทยผิดพลาดเป็นอย่างมาก

สภาพปัญหาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยอาจสะท้อนได้จากผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่ลดลงเป็นอย่างมาก ดังที่ปรากฏในผลสอบแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ดังที่ สัมพันธ์ พันธุ์พุกภัย (2554, หน้า 9) กล่าวว่า ระดับคะแนนผลสอบแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ย 31.22 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และมีนักเรียนที่ได้ 0 คะแนน จำนวน 2,263 คน จากจำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ สาเหตุสำคัญมาจากการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบเก่า เน้นการท่องจำ และขาดการคิดวิเคราะห์ (ชินวรรณ บุญเกียรติ, 2554, หน้า 8)

อนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อธิบายถึงสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบสอบถามเรื่อง “สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยของ

ครูผู้สอนตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าวิธีการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยที่ครูใช้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การบรรยาย การทำแบบฝึกหัด และการใช้คำถาม (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ข หน้า 150) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูยังไม่ได้นำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ จึงมีส่วนทำให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ

การสอนซ่อมเสริมเป็นการแก้ไขการเรียนรู้ของนักเรียนที่อยู่ในระดับต่ำ ช่วยจัดอุปสรรคในการเรียนรู้ และพัฒนานักเรียนให้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งครูจำเป็นต้องช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา เช่น เรียนอ่อนและเรียนช้า เพื่อให้นักเรียนได้ปรับตัวในการเรียนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ให้สูงขึ้น (Blair, 1957, pp. 14-15; บันลือ พุกกะวัน, 2522, หน้า 163) การสอนซ่อมเสริมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีความสำคัญ เพราะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักภาษาไทยและสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเบื้องต้นกับครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบสัมภาษณ์เรื่อง “สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้การสอนซ่อมเสริมหลักการใช้ภาษาไทยของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้การสอนซ่อมเสริมหลักการใช้ภาษาไทยที่ครูส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ ชี้นำเข้าสู่บทเรียนครูใช้เกม ยกตัวอย่างคำ สำนวนหรือประโยคเพื่อเชื่อมโยงกับเรื่องที่ศึกษา ชี้นำสอน ครูบรรยาย เรื่อง หลักภาษาไทยโดยยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและการใช้คำถาม ชี้นำสรุปบทเรียน ครูทบทวนความรู้ด้วยการถามและให้ทำใบงานหรือแบบฝึกหัด ส่วนปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการจัดการเรียนรู้การสอนซ่อมเสริมหลักการใช้ภาษาไทย พบว่า นักเรียนไม่สนใจและไม่เห็นความสำคัญของหลักการใช้ภาษาไทย โดยเฉพาะเนื้อหาหลักภาษาไทยที่มีกฎเกณฑ์และรายละเอียดมาก เนื่องจากนักเรียนเห็นว่าหลักภาษาไทยเป็นเรื่องเข้าใจยาก และไม่สามารถนำมาใช้ในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนซ่อมเสริม เนื่องจากต้องท่องจำกฎเกณฑ์และรายละเอียดจำนวนมากของหลักภาษาไทยซึ่งเป็นเรื่องเดิมที่เรียนมาแล้ว (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ข หน้า 151)

นอกจากนี้ การศึกษางานวิจัยการสอนซ่อมเสริมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์พบว่า มีการใช้ชุดฝึกซ่อมเสริมการเขียนสะกดคำ (พิมมล แจ่มแจ่ม, 2541) แบบฝึกทักษะการอ่าน (สมเดช เจริญชนม์, 2541) บทเรียนสำเร็จรูป (บุญลักษณ์ เอี่ยมสำอาง, 2541) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (นวกฤษต์ ปวนรัตน์, 2549) การสอนซ่อมเสริมโดยใช้ทฤษฎีซ่อมแซม (ศิริวรรณ เมลืองนนท์, 2549; ชณานิน คมพจน์, 2552) และทฤษฎีของไพรีและไครน (วัฒนิตา นำแสงวานิช, 2552)

ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากการศึกษาสภาพปัญหา การศึกษาเบื้องต้น และการสำรวจงานวิจัยพบว่า ยังไม่มีการนำนวัตกรรมมาใช้ในการสอนซ่อมเสริมหลักการใช้ภาษาไทย เท่าที่ควร Ashlock (1982, pp. 14-17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้การสอนซ่อมเสริมว่า “ครูควรเลือกวิธีการสอนซ่อมเสริมที่แตกต่างกับวิธีเดิมที่เคยใช้ในห้องเรียน เพราะหากวิธีการสอนแบบเดิมอาจทำให้นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้” และ การนำรูปแบบการเรียนการสอนมาใช้เป็นนวัตกรรม เนื่องจากเป็นความใหม่ในด้านการศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ (จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช, 2549, หน้า 32)

การเรียนรู้แบบร่วมมือมีส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ โดยเฉพาะการสอนซ่อมเสริมซึ่ง ดังที่ Bos and Vaughn (1994, pp. 423-424) กล่าวว่า “การเรียนรู้แบบร่วมมือได้รับความนิยมในการสอนซ่อมเสริมกับนักเรียนที่มีความรู้และทักษะการเรียนรู้ในระดับต่ำ เนื่องจากนักเรียนได้เพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้” นอกจากนี้ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระดับต่ำจะมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มย่อย ร่วมกันกำหนดเป้าหมายความสำเร็จภายในกลุ่ม และฝึกทักษะทางสังคมและอารมณ์ในการพึ่งพาช่วยเหลือกัน ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง ตลอดจนได้ฝึกฝนพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (Slavin, 1995, p. 19; Gillies, 2007, pp. 1, 49; ทิศนา แคมมณี, 2550, หน้า 265)

Estes, Mintz, and Gunter (2011, pp. 265-269) ได้พัฒนารูปแบบจิ๊กซอว์ (The Jigsaw Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning

Model) โดยพัฒนาจากแนวคิดของ Robert Slavin (1996) เพื่อให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนักเรียนยิ่งขึ้น โดยครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการกลุ่ม

รูปแบบจิ๊กซอว์ (The Jigsaw Model) จะแบ่งนักเรียนในชั้นเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเชี่ยวชาญ (Expert Group) และกลุ่มเรียนรู้ (Learning Group) กลุ่มเชี่ยวชาญ ทุกกลุ่มศึกษารายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อที่ครูกำหนด จากนั้นแต่ละกลุ่มสรุปเนื้อหา และคิดวิธีการนำเสนอข้อมูลให้เพื่อนในกลุ่มเรียนรู้ โดยอาจเขียนเป็นโครงเรื่องหรือผังความคิด (Graphic Organizers) นักเรียนกลุ่มเชี่ยวชาญกลับไปยังกลุ่มเรียนรู้ของตน และนำเสนอข้อมูล ขั้นตอนนี้ครูอาจให้นักเรียนทดสอบย่อย เขียนผังความคิด หรือทำกิจกรรมการเรียนรู้จากใบงานเพื่อประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้การสอนซ่อมเสริมโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Stevens & Slavin, 1995) กลวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Kim, Vaughn, Klingner, Reutebuch, & Kouzekanani, 2006) และ กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Jenkins, Antil, Wayne, & Vadasy, 2003) แต่ยังไม่มีการนำการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบจิ๊กซอว์ ของ Estes et al. (2011) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้การสอนซ่อมเสริมหลักการใช้ภาษาไทย ดังนั้น จึงสนใจที่จะนำการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบจิ๊กซอว์ดังกล่าวมาใช้ในการจัดการเรียนรู้การสอนซ่อมเสริมหลักการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาเจตคติและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ครูภาษาไทยนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้การสอนซ่อมเสริมหลักการใช้ภาษาไทยต่อไป

คำถามการวิจัย

การสอนซ่อมเสริมโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบจิ๊กซอว์สามารถพัฒนาเจตคติและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการสอนซ่อมเสริมโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบจิ๊กซอว์ที่มีต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบจิ๊กซอว์กับการสอนซ่อมเสริมแบบปกติ

ข้อจำกัดของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ฝ่ายประถม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยแตกต่างกัน จำนวน 50 คน โดยอยู่ในระดับเกรด 1 ซึ่งมีช่วง 50 – 59 คะแนน จำนวน 27 คน และระดับเกรด 2 ซึ่งมีช่วง 60 – 69 คะแนน จำนวน 23 คน

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบจิ๊กซอว์จะมีเจตคติและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ต่อหลักการใช้ภาษาไทยสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบจิ๊กซอว์จะมีเจตคติและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมแบบปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ฝายประดุม สังกัดคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งต้องได้รับการสอนซ่อมเสริมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยอยู่ในระดับเกรด 1 และ เกรด 2 จำนวน 53 คน (โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ฝายประดุม, ฝายวิชาการ, 2554)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ วิธีการจัดการเรียนรู้ 2 รูปแบบ ได้แก่

2.1.1 การสอนซ่อมเสริมโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบจิ๊กซอว์

2.1.2 การสอนซ่อมเสริมแบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 เจตคติต่อหลักการใช้ภาษาไทย

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการทดลองตามตารางสอนซ่อมเสริมวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ระยะเวลาที่ใช้กลุ่มละ 8 สัปดาห์ กลุ่มละ 2 คาบ (100 นาที) ต่อสัปดาห์

4. การวิจัยครั้งนี้ใช้เนื้อหาในสาระการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ คำเป็น-คำตาย คำไวพจน์ คำภาษาถิ่น คำมูล-คำประสม กลุ่มคำ ประโยค-ความเดียว ประโยคความรวม และประโยคความซ้อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสอนซ่อมเสริมโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบจิ๊กซอว์ หมายถึง การสอนซ่อมเสริมตามกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบจิ๊กซอว์ของ Estes et al.

(2011) มีขั้นตอน 7 ขั้น ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แนะนำรูปแบบจิ๊กซอว์

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มเชี่ยวชาญและกลุ่มเรียนรู้โดยภายในกลุ่มมีลักษณะต่างกัน

ขั้นตอนที่ 3 อธิบายงานและประชุมกลุ่มเชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 กลุ่มเชี่ยวชาญศึกษาและคิดวิธีการนำเสนอ

ขั้นตอนที่ 5 กลุ่มเชี่ยวชาญถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนกลุ่มเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 6 นักเรียนนำเสนอความรู้เป็นรายบุคคล

ขั้นตอนที่ 7 ประเมินผลกระบวนการของรูปแบบจิ๊กซอว์

การสอนซ่อมเสริมแบบปกติ หมายถึง การสอนซ่อมเสริมหลักการใช้ภาษาไทยตามกระบวนการที่ครูส่วนใหญ่ใช้ปฏิบัติตามข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเบื้องต้น ประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูเตรียมนักเรียนเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม ยกตัวอย่างคำถามหรือประโยค ที่เพื่อเชื่อมโยงกับเรื่องที่ศึกษา

2. ขั้นสอน

ครูนำเสนอสาระการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การใช้คำถาม การทำแบบฝึกหัด เป็นต้น

3. ขั้นสรุป

ครูทบทวนความรู้เรื่องหลักการใช้ภาษาด้วยการถามและให้ทำใบงานหรือแบบฝึกหัด

เจตคติต่อหลักการใช้ภาษาไทย หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักการใช้ภาษาไทย วัดได้จากคะแนนการทำแบบวัดเจตคติต่อหลักการใช้ภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Trinadis (1971, pp. 6-7) ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำคัญและคุณประโยชน์ ด้านความรู้สึก และด้านการแสดงออกและการมีส่วนร่วม

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ หลังจากเรียนรู้สาระการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย เรื่อง คำเป็น-คำตาย คำไวพจน์ คำภาษาถิ่น คำมูล-คำประสม กลุ่มคำ ประโยคความเดียว ประโยคความรวม และ ประโยคความซ้อน ซึ่งวัดได้จากคะแนนของนักเรียนในการทำแบบสอบผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Anderson and Krathwohl (2001 as cited in Estes et al., 2011, p. 193)

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ฝายประดุม สังกัดคณะกรรมการ การอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยอยู่ในระดับเกรด 1 และ 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางการสอนซ่อมเสริมหลักการใช้ภาษาไทย เพื่อให้นักเรียนพัฒนา เจตคติที่ดีและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย
2. เป็นการนำเสนอแนวทางการสอนซ่อมเสริมหลักการใช้ภาษาไทยที่เน้น การพัฒนาการเรียนรู้แบบร่วมมือและกระบวนการคิดของนักเรียน ซึ่งอาจนำไปใช้กับ การสอนซ่อมเสริมในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ